

ЯК СПІЛКУВАТИСЯ З ДИТИНОЮ ТА РОЗУМІТИ ЇЇ? *

Шановні батьки, нам би дуже хотілося, щоб цей матеріал став вашим помічником. Кожна мати та кожний батько хоче, щоб спілкування з дитиною приносило радість, щоб було взаєморозуміння і дружба. Хоча часом це нелегко. Дитина своєю поведінкою часто ставить перед батьками складні завдання: як відреагувати на спалах злості, неслухняності, що робити, якщо дитина пригноблена і невпевнена у собі, як допомогти їй налагодити контакт з однолітками, як бути, якщо ваша надмірно активна дитина не може всидіти і п'яти хвилин на одному місці... У батьків може виникати багато неприємних почуттів – злість, розчарування, безпорадність, почуття провини за те, що не змогли чомусь навчити.

Те, як ми ставимося до дитини, та й не тільки до дитини, впливає на те, чи зможемо ми знайти спільну мову, досягти взаєморозуміння, задоволення, радість у відносинах. Що ж важливо в нашому ставленні до дитини? Важливо приймати її. Це означає любити її безумовно. Просто тому що вона є, а не тому, що поводить себе добре, відмінно вчиться, слухняна і т.д. Важливо поважати дитину як особливу людину, поважати її думку і почуття, і демонструвати цю повагу. Важливо прагнути зрозуміти, намагатися уявити себе на її місці. Важлива зацікавленість до її світу і її життя. Тоді дитина відчуває себе потрібною, улюбленою. Тоді вона готова довіряти батькам, ділитися і дружити з ними. Отже, у першу чергу, важливо наше ставлення до дитини. Що можуть робити батьки, щоб дитина сприймала себе саму як улюблену, гарну і здібну? !!

Більше помічати гарне в дитині, акцентувати увагу на тому, що в неї виходить, а простіше кажучи, більше схвалювати її справи і вчинки, частіше обіймати дитину, гладити, говорити їй, як ви її любите, як вона потрібна вам, як добре, що вона у вас є. Досвід свідчить, що схвалити завжди є що, головне захотіти знайти. Спробуйте підрахувати, скільки разів на день ви похвалили дитину, а скільки разів - висловили своє невдоволення. Схваленень і заохочень у ваших стосунках повинно бути як мінімум у 2 рази більше, ніж покарань і критики. Частіше говоріть дитині «можна», ніж «не можна», «обережно», «не смій», «не роби», «ні» і т.д. Такий підхід не означає, що ви не повинні сердитися на дитину чи повинні приховувати свої почуття. Однак, варто виражати своє невдоволення якоюсь дією дитини, але не дитиною в цілому. Можна засуджувати вчинки, але не почуття дитини. Навіть якщо дитина відчуває такі почуття як гнів, роздратування, які зазвичай вважають поганими, не засуджуйте її. Якщо вона їх відчуває, це означає, що на це є причини. Ви можете шукати ці причини самі чи разом з дитиною. Схвалення має бути конкретним. Часто батьки бояться «захвалити», щоб дитина не стала самозакоханою, впевненою в тому, що на світі є тільки вона і її потреби. Ви можете не просто казати "ти чудовий", "ти найкрасивіша (найрозумніша, найдобріша і т.п.)". Хваліть за конкретні дії: «Чудово, що допоміг помити посуд, а то я б ще довго не могла відпочити», «Спасибі, що

сама збрала портфель». Не варто хвалити тільки за «великі» справи. Вчіть дітей радіти і цінувати маленькі успіхи теж. Ви можете ввечері разом обговорювати, що гарне і радісне відбулося за день, завести щоденник успіхів, придумати разом як ви будете відзначати, якщо дитина змогла впоратися з чимось вперше у своєму житті. Наприклад, якщо дитина вперше сама дісталася додому зі школи, можна відзначити цю подію разом чимось солодким. Чи придумати будь-які інші способи разом вчитися помічати гарне. Часто дітям важко сказати, за що вони могли б похвалити себе сьогодні чи що відбулося гарного. Вони розгублюються, говорять, що нічого такого гарного, що варто схвалення, не зробили. Тільки поступово з'ясується, що вони допомогли другові, вдало зіграли у гру, одержали гарну оцінку, швидше звичайного змогли зібратися, побачили особливо красиве дерево, і мають ще купу гарних вражень та справ. Просто вони не звикли зауважувати на те гарне, що вони зробили. Багато дорослих зі смутком говорять, що вирости на принципі «Якщо ти зробив чи зробила щось добре чи навіть чудове, то це нормально, так і повинно бути, якщо погане – це жахливо». А схвалення і захоплення їх діями та вчинкам вони майже ніколи не чули. Для цього треба було зробити щось надзвичайно чудове.

У деяких ситуаціях, особливо, коли відносини між батьками і дітьми стали вже дуже напруженими, батькам важко буває помітити щось гарне в дитині, хвалити її. Наприклад, дитина не робить вчасно уроки. І починається важка війна нагадувань, критики, погроз з боку батьків і опору, відмовок, відтягування, істерик, чи просто ігнорування з боку дитини. Ви можете спробувати змінити стратегію – запитати, що цікавого відбулося за день, помітити щойно побудовану модель машинки чи новий малюнок, складені речі, просто обійняти дитину, розповісти щось про свої справи. Можливо, з перших же ваших спроб вона і не почне ставитися до уроків більш відповідально, але це буде кроком до побудови добрих відносин, що дадуть шанс вирішити проблему.

Ваша дитина унікальна! Уникайте порівняння своєї дитини з іншими.

Коли ви порівнюєте свою дитину з іншими, ви тим самим нібито говорите їй, що вона гірше за інших, через що знижується самооцінка дитини. Часті порівняння призводять до того, що дитина і сама починає себе весь час порівнювати з іншими не у свою користь. У дитини може з'явитися відчуття, ніби щоб вона не робила, все одно вона не стане такою, як Петро, Марійка чи ще хтось. А тоді навіть старатися щось покращувати. І дитина починає поводитися таким чином, щоб підтвердити свій образ «недостатньо гарної».

Порівнюйте, якою дитина була вчора, і чому вона вже навчилася сьогодні, що вже робить краще, ніж раніше. Тоді ви зможете зрозуміти, як вона розвивається і чим ви їй можете допомогти.

Установка на позитив. Дуже важливо говорити, як треба робити, а не як не треба. Замість фрази «Ти такий замкнений, не треба мовчати» краще сказати «Ти можеш говорити про те, що думаєш. Це чудово, що в тебе є своя думка! Мені буде цікаво її почути». Всі батьки дуже лякаються, коли помічають, що дитина поводить себе агресивно, краде, бреше, занадто замкнена, брутально себе поводить. Та й як тут не тривожитися. Але в дійсності всі ці види поведінки є лише сигнал – щось про світ наша дитина ще не вивчила, чи чогось їй не вистачає, щось відбувається всередині неї, що змушує її поводити себе так. В усіх таких випадках перелякані батьки приділяють багато негативної уваги, намагаючись «вигнати бісів». Це приводить до того, що дитина навіть може почати посилювати негативну поведінку. Спробуйте усі свої звернення до дитини замінити з негативу на позитив.

Висувайте реальні вимоги до дитини. Спробуйте поставитися до дітей, як до квітів – нехай вони ростуть у тому темпі, що їм задала природа. Форсувати розвиток дитини так само неможливо, як змусити квіти зростати швидше. Вимоги до дитини не повинні бути завищеними. Досить часто відбувається так. До 6 років до дитини відносяться, як до маляти – балують, все за нього роблять, дозволяють йому вередувати, а коли настає пора підготовки до школи, вимоги істотно посилюються. Від нього починають вимагати відповідальності, самостійності, дорослості. Але звідки ж вона може з'явитися раптом? Усі ці якості варто виховувати поступово. І важливо враховувати вікові і просто індивідуальні особливості дитини.

Залучайте дитину до спільного вирішення проблем. Дітям подобається брати участь в усьому. Залучайте дитину до прийняття рішень – як провести вихідні, коли і куди піти гуляти, що подарувати мамі на день народження. Люди терпіти не можуть, коли їх змушують, але якщо людина вирішує самостійно – інша справа. Дитина чуває себе учасником, а не об'єктом примусу. Мама 7-річного хлопчика знайшла чудовий хід, щоб справитися з постійними «канюченнями» дитини і проханнями щось йому купити. Якось раз вона посадила його і докладно обговорила з ним їхній бюджет на місяць. Вона радилася з ним, від чого, на його думку, можна відмовитися, щоб йому щось купити, скільки можна виділити на покупку дріб'язків. Чи потрібно говорити, що кількість капризів дитини різко скоротилася.

Надавайте дитині можливість вибору Для розвитку самостійності дитини й вміння приймати рішення дуже корисно надавати дитині можливість вибирати між двома способами поведінки чи дій. Замість того, щоб сказати, «Прибери машинку і конструктор», запитайте в дитини: «Ти хотів би спочатку прибрати конструктор, а потім машинку чи навпаки?» Це дозволяє дитині контролювати ситуацію і не суперечити волі батьків. Якщо дитина звертається до вас за порадою чи запитує про те, яке прийняти рішення, і вам дуже хочеться підказати їй, що їй робити, спробуйте

втриматися від готової відповіді. Спробуйте допомогти їй прийняти рішення самостійно.

Вірте у свою дитину. Родина збиралася переїжджати на нову квартиру. Мама дуже тривожилася, що у хлопця, і так не надто товариського, можуть виникнути труднощі з пошуком друзів. На це інша мама і досвідчений психолог їй порадила для початку змінити тривогу на віру в те, що в її дитини все вийде, а тоді вже шукати способи допомогти йому. Отже, ми поговорили про те, яке ставлення до дитини поліпшує наше спілкування з нею. Давайте тепер звернемося безпосередньо до способів спілкування з дитиною.

Які звернення дитина краще чує Досить часто конфлікти з дитиною виникають тоді, коли дитина не чує батьківських прохань чи вказівок. Це може бути пов'язане з проблемою відносин між вами і дитиною. Наприклад, коли спілкування в основному зводиться до вимог і вказівок. Тоді дитина протестує проти цього і виявляє упертість. Чи, навпаки, коли батьки потурають дитині, не привчають її до того, що в неї є якісь обов'язки. У той же час, важлива і форма, у якій ми просимо дитину щось зробити.

- Позитивно формулюйте звернення до дитини. Кажіть дитині що робити, замість того, щоб вказувати, чого не робити. Наприклад, замість: «Не дряпайся по меблям», треба сказати: «Злізь зі столу».

- Не поєднуйте в одному проханні чи вказівці декілька. Давайте вказівки по одній, а не всі разом. Розділяйте великі прохання чи вказівки на декілька невеликих. Наприклад, замість: «Прибери свою кімнату», скажіть: «Склади кубики в коробку», «Постав взуття в шафу».

- Говоріть дитині точно, що потрібно зробити. Замініть такі висловлення як «Будь гарним» чи «Роби правильно», більш точними, такими як «Говори пошепки» чи «Будь ласка, сядь за стіл».

- Звертайтеся до дитини спокійно. Діти повинні навчитися реагувати на нормальний тон голосу, а не на крик, авторитарний тон чи благання.

- Говоріть чемно і з повагою. Прохання і вказівки повинні бути чіткими і ясними, в них не повинно бути неповаги до дитини. Дуже допомагає слово «будь ласка».

- Прохання і вказівки повинні бути такими, щоб дитина була здатна їх виконати. Важливо, щоб прохання і вказівки збігалися з фізичними і розумовими можливостями дитини. Прямі команди повинні використовуватись тільки тоді, коли дійсно важливо, щоб дитина їх виконала. Наприклад, в екстреній ситуації, коли хтось поранився, потрібно щось дуже терміново зробити.

- Використовуйте вибір, коли це можливо. Пропонуйте дитині, якщо є можливість, вибирати, що одягти – сині чи жовті панчохи, що з'їсти на сніданок, як провести час.

- Поясніть, чому ви просите чи вимагаєте Пояснення краще давати до прохання чи вказівки. Не варто їх давати між проханням і його виконанням, оскільки діти можуть намагатися втягнути батьків у дискусію, щоб не робити того, що батьки просять.

- Хваліть! Не забувайте похвалити і подякувати дитину за зроблене. Адже, якщо ми просимо про щось чужу людину, і вона виконує наше прохання, ми обов'язково говоримо їй «спасибі».

- Якщо дитина звертається до вас з чимось важливим для неї – намагайтеся приділити їй свою увагу цілком, не відволікаючись ні на що інше. Якщо дитина маленька, ви можете сісти поруч з нею.

Чим корисне активне слухання: ви показуєте дитині, що ви поруч з нею, розумієте її; воно допомагає дитині самій більше розуміти себе, свої почуття, і знаходити рішення; ви показуєте дитині конструктивний спосіб вираження своїх почуттів і вирішення проблеми. Головне відчуття себе разом з дитиною. Разом – ви сила. Разом ви в змозі пережити будь-яку важку ситуацію і знайти свій вихід. Пам'ятайте, що ви і ваша дитина найближчі та найрідніші люди один для одного. Навіть, в часи, коли вам важко знайти спільну мову, відшукуйте в собі сили залишитися поруч та підтримати один одного. Частіше згадуйте, що ви творча людина. Прислухайтесь до своєї уяви та інтуїції. Вони в змозі підказати вам рішення Ми вам запропонували результати спільної творчості нас та тих батьків, які зверталися до нас по допомогу. Приєднуйтеся до нас і відкривайте свої власні шляхи спілкування з дитиною.

- За матеріалами освітнього проєкту «На урок» <https://naurok.com.ua/rekomendaci-yak-spilkuvatisya-z-ditinoyu-259439.html>